

Dr. Nagy Dénes gyógyszerész alezredes

Az egészségügyi anyagellátás korszerűsítésének időszerű kérdései

Az egészségügyi anyagellátás területén tovább kell lépni és meg kell teremteni a hatékonyabb, gazdaságosabb egészségügyi ellátás feltételeit. Ennek érdekében súlyának megfelelően kell végezni a döntéselőkészítést, az intézetek fejlesztését. Újabb, gazdaságos tevékenységre ösztönző mutatók kialakítása és bevezetése, a gépi feldolgozás szélesítése, ezzel együtt a gyógyszerfrissítés új rendjének bevezetése szükséges.

Az egészségügyi technikai eszközök fejlesztésénél tovább kell keresni a kettős rendeltetésű eszközök alkalmazásában és a felszerelés folyamatos korszerűsítésében rejlő tartalékok feltárásának lehetőségeit.

Az egészségügyi ellátás hatékonyságát döntően befolyásolják az egészségügyi anyagi-technikai feltételek. Az egészségügyi anyagellátási tevékenységet egyrészt a gyógyító-megelőző, közegészségügyi-járványügyi, tudományos-kutató tevékenységből adódó szükségletek kielégítése, a rendelkezésre álló pénzügyi eszközök leghatékonyabb felhasználása, másrészt a szakanyag-gazdálkodással kapcsolatos valamennyi funkció gyakorlása határozzák meg.

A dolgozat célja, hogy összefoglalja és ismertesse azokat az alapvető egészségügyi anyagellátási, tervezési kérdéseket, illetve elveket, amelyek nemcsak az egészségügyi anyagellátás szervezőjének, hanem minden kórház vezetőjének, általában az eü. szolgálat minden vezetőjének irányító-tervező munkájához is nélkülözhetetlenek.

Allóeszköz gazdálkodás

Mindenekelőtt célszerűnek látszik két fogalom tisztázása.

A *kórháztechnika* magában foglalja mindazon műszaki eszközöket, amelyek az egészségügyi intézmények gazdaságos és korszerű üzemeltetéséhez nélkülözhetetlenek, de nem közvetlenül a gyógyítás köréhez tartoznak, hanem a kórháznak mint sajátos üzemnek céljait szolgálják. Főbb területei az épület- és közműgépészet, szellőztetés, klimatizálás, fűtés, belső szállítás, takarítás, konyha, mosoda, de a központi sterilizálás és a kórházi ügyvitel is.

Az *orvostechika* fogalmába tartoznak mindazok az eszközök, készülé-

kek és berendezések, amelyeket a gyógyító-megelőző és higiénés orvosi tudományos és gyakorlati tevékenység során közvetlenül alkalmaznak.

Az egészségügyi anyagok minőségét, összetételét, méretét és főbb paramétereit, az életvédelmi (balesetvédelmi) előírásokat a Gyógyszerkönyv, az Egészségügyi Minisztérium forgalombahozatali engedélye, az egészségügyi és egyéb szabványok, a Kazánügyi Hivatal, a Mérésügyi Hivatal előírásai és Országos Kórház- és Orvostechnikai Intézet bizonylatai rögzítik.

Az orvosi műszerek sokrétűsége, sokfélesége az orvostechnika egyik fő gondja. Jellemző a fejlődés óriási üteme, ami együtt jár azzal, hogy az erkölcsi kopás a technika más ágaihoz viszonyítva igen nagy. A visszapótlás és a fejlesztés költségeit nemcsak az általános átlag áremelkedés terheli, hanem a technikai fejlettség növekedéséből származó áremelkedés is.

A fejlesztésben és működtetésben nagy figyelmet kell fordítani a korszerű vezetés szabályainak elsajátítására és következetes alkalmazására, a tervezés megalapozására, a döntéselőkészítésre, a legnagyobb fokú hatékonyságra. Nem szabad kettőt létesíteni abból, amiből egy is elég. Tervszerű és kötelező munkamegosztást kell kialakítani és betartani. A döntés akkor jó, ha minél több ember életének, egészségének, szolgálatképességének megóvását teszi lehetővé.

A fő cél igen sokrétű, szerteágazó feladatok halmazából áll. Megvalósulásának idejét és hatékonyságát alapvetően azok a központi döntések határozzák meg, amelyek megszabják, hogy az adott költségvetési hányadból mennyi fordítható az egészségügyre, illetve annak fejlesztésére.

A távlati fejlesztési terv készítése során már érvényesül a döntéselőkészítés jelentősége, a fő célok meghatározása. A főbb célok lehetnek például:

- az egészségügyi ellátás egyenletes, arányos minőségi fejlesztése;
- a gyógyító-megelőző ellátás területén a hozzáférhetőség és a korszerűség biztosítása;
- közegészségügy-járványügy vonatkozásában a megelőzés, továbbá:
- a gondozás színvonalának emelése;
- a szűrővizsgálatok kiterjesztése.

A távlati fejlesztési terv fő célkitűzéseinek megvalósítása ötéves tervidőszakonként történik.

Tervezés, fejlesztés

Az egészségügyi anyagellátás tervezése során gondoskodni kell:

- a költségvetési előirányzatok feladatarányos és ésszerű felhasználásáról;
- a működési és fenntartási költségek biztosításáról;
- a gazdaságos műszerellátásról;
- az időarányos fejlesztési feladatok végrehajtásáról.

A fejlesztést meghatározó tényezők:

- a távlati fejlesztés fő célkitűzései;
- a szakterület fejlesztését meghatározó direktíva;
- a tartalékképzés irányelvei;
- a tárca költségvetéséből az egészségügyi szolgálat fejlesztésére fordítható hányad stb.

A költségvetés tervezésében, a költségvetési előirányzat felhasználásában az ésszerű takarékosagra kell törekedni.

Az egészségügyi anyagellátást végző állomány feladatait a tudomány legújabb ismereteinek és módszereinek felhasználásával hivatott teljesíteni. Az ellátás rendszerének, a gyógyeljárásoknál alkalmazott anyagoknak, készülék-

keknek, valamint az egészségügyi technikai eszközöknek a korszerűsítése törvényszerű, állandó folyamat.

Az egészségügyi anyaggyártás körébe mintegy tízezer szakanyag tartozik. Rendkívül felelősségteljes és nagy szakértelmet igénylő feladat a hazai és nemzetközi piacon állandóan változó kínálat, a szakmai ismeretek szinten-tartásából adódó kereslet és a rendelkezésre álló pénzügyi eszközök közötti egyensúly fenntartása.

Az elmúlt 25 évben orvosi készülékeink mennyisége és műszaki színvonala emelkedett, az orvosi és műszaki tudományok fejlődése azonban a szükség-letek gyorsabb növekedését eredményezi. Intézeteink jelenlegi felszereltségéből következik, hogy a készülékállomány fejlesztési üteme várhatóan lassul és előtérbe kerül a műszaki színvonal emelése, az elavult, régi eszközök cseréjével (szintentartás).

A gyógyító intézetekben az állóeszköz-gazdálkodás kiemelt feladata a működés biztosítása, azaz az állóeszközök állagának folyamatos fenntartása, az elhasználódás lassítása, így üzemképes állapotban tartása a gazdaságosság és a biztonság szempontjainak figyelembe vételével.

A műszer és készülék beszerzési terv készítésekor az intézeteknek figyelembe kell venni a tervidőszakra meghatározott fő célkitűzéseket. A gyártmány megválasztásában alapvető szempont, hogy a hazai gyártmányokat előnyben kell részesíteni, ha van szakmailag alkalmas kínálat. Import esetén a felhasználó nem ragaszkodhat valamely előre megválasztott márkához, hanem csak a műszer paramétereit és esetleg a világgpiaci választéklistát adhatja meg.

Az előítélettől mentes döntés érdekében a jelentősebb műszerbeszerzéshez tanácsos igénybe venni az Országos Kórház- és Orvostechnikai Intézet, illetve az Országos Röntgen és Sugárfizikai Intézet szaksegítségét.

Akadályozhatja a fejlesztést az indokolatlan önellátásra való törekvés. Ennek hatása több vonatkozásban érvényesülhet. Kórház, szakrendelés egyidejű fölszerelése, műszerezése, egy intézményen belül különböző osztályok azonos eszközökkel való fölösleges ellátása oda vezethet, hogy igen sok a fölösleges, ki nem használt készülék, technikai eszköz. Előfordulhat, hogy a drága és bonyolult fölszerelést kellő szakértelm hiányában nem tudják rendeltetésszerűen és megbízhatóan működtetni.

A csapatsegélyhelyek, kórházak, szanatóriumok, egészségügyi intézetek működésének biztosítása, a technikai eszközök beszerzése és üzemeltetése több szolgálati ág együttműködését igényli. A tervezés időszakában szükséges már a kölcsönös tájékoztatás, hogy az üzemeltetés feltételei, a terv megvalósulásakor biztosítva legyenek. Koordinált tevékenységet igényel a laboratóriumi és az elektromedikai készülékek tervezése, ahol a szükséges kubatura és energia biztosítása előfeltétele az üzembehelyezésnek.

Az alapellátás, intézeti gyógykezelés és a tudományos munka színvonalának emelését szolgálja napjainkban a csapatnormák felülvizsgálata, az egészségügyi intézetek gazdálkodása, a szintentartás és a fejlesztés központi irányítása.

Műszaki fejlesztés

A műszaki fejlesztés a szükséges eszközök beszerzésének megvalósítását célozza.

A tervjavaslat kimunkálásánál figyelembe kell venni a KGST szakosítási

ajánlásait, a hazai fejlesztő és gyártó bázis lehetőségeit, valamint a baráti országokban a tervezett témákban folyó műszaki fejlesztési tevékenységet.

A műszaki fejlesztések gazdaságos megvalósítása alapvető követelmény. Ezt a célt szolgálja az értékelemzés, amelynek lényege az, hogy az alkalmazó (felhasználó) igényeit kedvezően kielégítő eszköz, optimális költséggel kerüljön kialakításra. Az értékelemzés módszere alkalmas arra is, hogy a tervező (gyártó) indokolatlanul magasabb ár elérésére irányuló törekvését megakadályozza.

Kis szériák fejlesztése gazdaságtalan. Célszerű és gazdaságos a kettős rendeltetésű eszközök fejlesztése. Ennek előnye egyrészt az, hogy a fejlesztési költségek megoszlanak, másrészt az eszköz kezelését, javítását a szakemberek ismerik, így a kiképzésre fordított időt és a speciális anyag felhalmozásával együttjáró költségeket megtakaríthatjuk.

Döntő, hogy egy eszközt akkor váltsunk le korszerűbbel, amikor a kivont eszköz értékesítése még lehetséges.

Az intézetek műszaki bázisát alkotják:

- az orvosi műszereket, berendezéseket javító és karbantartó saját részleg;
- a különféle ellátó egységek szervezetébe beépülve dolgozó mérnök, technikus, vegyész, fizikus állomány;
- a kórház körül kialakított szerviz és javító szolgálatok rendszere.

Az orvostechika megköveteli a műszaki bázisok fejlesztését. Támogatni kell a műszaki diplomások bekapcsolását főleg a röntgen, a laboratórium, az izotóp laboratórium, a művese állomás és az intenzív ápolási egység munkájába.

Hatékonyság és mérése

Hatékonyságon általában a rendelkezésre álló erőforrásoknak, gazdasági hatékonyságon pedig a gazdasági erőforrásoknak (munkaerő, munkaeszköz, műszer, deviza, költségvetési keret stb.) lehető legcélszerűbb felhasználását értjük.

A hatékonyság két tényezőből, a tevékenység egészségügyi szakmai hatékonyságából és gazdasági hatékonyságból összetett fogalom. Tartalma: az elért eredmények és a ráfordítások viszonya.

Az egészségügyi tevékenység hatékonyságának eredménye az állomány egészségi állapotának fenntartása és javítása, ráfordításként pedig a felhasznált természetes erőforrások, a munkaerő, az anyagi és műszaki eszközök jönnek számításba.

Mutatók nélkül hatékonyságról csak elvi síkon tárgyalhatunk. Mérhetővé kell tenni azokat a tevékenységeket, ahol a feladat—költség kapcsolat kimutatható. Célszerű az „ápolási eset” mutató bevezetése. A jelenleg alkalmazott „ápolási nap” mutató gyógyszerköltség esetén az ápolási napok számának növelésével (továbbápolással) csökkenthető.

Az ápolási eset mutatószám teljesítményt fejez ki, alkalmas az esetre tervezett gyógyszerköltség kimutatására, ugyanakkor nem gátolja a teljesítmény növelését (az átlagos ápolási időtartam csökkenését).

A gazdálkodási rendszer több alrendszerből áll, az adatfeldolgozási, a tájékoztatási és a döntési részből. Az adatokból készített elemzésből ezek a mutatók értékelhetők:

- az egy ágyra jutó állóeszköz-állomány értéke;
- az orvosi munkahelyre jutó állóeszköz értéke;
- az állóeszköz-készlet beszerezhetőség szerinti megoszlása (import, hazai),
- az állóeszközök kor szerinti összetétele.

A tájékoztatási alrendszer működése akkor megfelelő, ha képes az adatokat rövid idő alatt komplexen elemezni. Ennek előfeltétele a számítógépes adatfeldolgozás, továbbá a minden szinten jól szervezett adatszolgáltatás és a feldolgozás eredményének helyi elemzése.

IRODALOM

1. Az egészségügy fejlesztési, szervezési és működési irányelvei, különös tekintettel az V. ötéves tervre. *Eü. Gazd. Szle*, 1976, 14, 1. mell.
2. *Aczél Gy.*: Az országos egészségügyi gazdasági anket összefoglalója. (Balatonfüred, 1978. április 29.) *Eü. Gazd. Szle*, 1978, 16, 276—285.
3. *Bertalan S., Susánszky M.*: Az orvosműszer-ellátás rendszerének néhány kérdése, különös tekintettel az ágazati irányításra. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 139—145.
4. *Bogina E.*: Gazdasági elemzési rendszer a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 339—347.
5. *Bugár N.*: A gép- és műszergazdálkodás szervezésének tapasztalatai a Fővárosi Tétényi úti Kórházban. *Eü. Gazd. Szle*, 1975, 13, 88—92.
6. *Csépányi A., Nagy M., Dér E.*: Intézeti keretgazdálkodási tapasztalatok a Szolnok megyei Kórház-Rendelőintézetekben. *Eü. Gazd. Szle*, 1974, 12, 26—33.
7. *Fórizs M., Keserű Gy.*: Visszapillantás a magyar katonagyógyszerészet 25 éves munkájára. Kézirat, Budapest, 1968.
8. *Gecser O.*: Központi orvosigáz-ellátás. *Eü. Gazd. Szle*, 1976, 14, 442—460.
9. *Gonda P., Kurucz T.*: Az egészségügyi anyagi ellátás fejlesztésének időszerű kérdései. *Honvéddorvos*, 1972, 24, 1. mell.
10. *Gonda P., Lengyel J.*: Az egészségügyi anyagi ellátás fejlődése. *Honvéddorvos*, 1972, 24, 1. mell.
11. *Gyarmati G.*: Az egészségügy és népgazdaság kapcsolata, különös tekintettel az egészségügyi intézmények gép- és műszerellátottságára. *Eü. Gazd. Szle*, 1976, 14, 241—253.
12. *Hartai I., Zalányi S.*: A fekvőbeteg-gyógyintézeti gyógyszerellátás néhány közgazdasági vonatkozása. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 134—138.
13. *Horváth D.*: Számítógép alkalmazása az egészségügyben. Tanulmányúti beszámoló. *Eü. Gazd. Szle*, 1975, 13, 347—359.
14. *Horváth F.*: Az egészségügyi gép- és műszerellátottság információrendszerének néhány rendszerelméleti problémája. *Eü. Gazd. Szle*, 1974, 12, 13—25.
15. *Kempler K.*: A gyógyszerellátás szervezésének korszerűsítési lehetőségeiről. *Eü. Gazd. Szle*, 1977, 15, 453—459.
16. *Kempler K.*: A gyógyszerellátás és -terítés új rendszerének egyes problémáiról. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 42—58.
17. *Keserű I.*: Az orvosigép- és -műszer-gazdálkodás időszerű kérdéseiről. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 32—41.
18. *Kézdí K., Budavári Z.*: Az állóeszköz-gazdálkodás új szervezete a Központi Állami Kórházban. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 424—428.
19. *Megyeri Gy.*: A gyógyszer- (eü. ag.) ellátás rendszere és sajátosságai az MN-ben. *Hadtápbiztosítás*, 1973, 2, 93—101.
20. *Molnár S.*: Orvosigép- és -műszer-park üzemeltetési előfeltételei. *Eü. Gazd. Szle*, 1974, 12, 34—41.
21. *Molnár S.*: A gép- és műszerszakember-ellátás gondjairól. *Eü. Gazd. Szle*, 1974, 12, 509—512.
22. *Sárdi I., Ujvári J.*: Az ésszerű gazdálkodásról, a takarékosági intézkedésekről. *Eü. Gazd. Szle*, 1975, 13, 162—168.
23. *Sárdi I.*: Pénzügyi törvény — új költségvetési szerkezet. *Eü. Gazd. Szle*, 1979, 17, 122—133.
24. *Simon Kiss G.*: A gyógyszerellátás jövője. *Eü. Gazd. Szle*, 1976, 14, 407—413.

25. *Simon Kiss G.*: A gyógyszerellátás szervezésére ható egyes tényezők vizsgálata. Eü. Gazd. Szle, 1977, 15, 184—189.
26. *Zimonyi I.*: A szocialista gazdálkodás törvényei és törvényszerűségei a hadtápellátásban. Hadtápbiztosítás, 1972, 3, 50—55.

Надь Д., подполковник м/с:

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕДИЦИНСКОГО СНАБЖЕНИЯ

В области медицинского снабжения возникает необходимость дальнейшего развития и создания условий более эффективной и экономичной работы. Для достижения этих целей необходимо придавать должное значение подготовке решений и развитию учреждений. Важнейшими задачами являются также разработка и введение показателей, поощряющих экономичную деятельность, более широкое применение машинной обработки данных, введение нового порядка обновления запаса лекарственных средств. При развитии медицинской техники следует изыскать и эксплуатировать возможности применения и постоянного совершенствования средств двойного назначения.

Dr. Dénes Nagy Obstl. d. Pharm. Dienstes:

AKTUELLE FRAGEN DER MODERNISIERUNG DER MEDIZINISCHEN MATERIALVERSORGUNG

Auf dem Gebiet der medizinischen Materialversorgung muss man vorwärtskommen und die Bedingungen einer wirksameren, wirtschaftlicheren medizinischen Versorgung schaffen. In ihrem Interesse muss man der Wichtigkeit entsprechend die Entscheidungen vorbereiten, die Institute entwickeln. Die Entwicklung und Einführung neuerer, zur wirtschaftlicheren Tätigkeit anreizender Indexe, die Verbreitung der maschinellen Aufarbeitung und damit zusammen die Einführung einer neuen Ordnung der Arzneimittelauffrischung sind notwendig. Bei der Entwicklung der medizinischen technischen Mittel muss man weiter die Möglichkeiten der Freilegens von Reserven suchen, die in der Anwendung von Instrumenten zweifacher Funktion und in der fortlaufenden Modernisierung der Ausrüstung stecken.